DE GASTRITIDE CHRONICA.

DISSERTATIO
INAUGURALIS MEDICA
QUAM
CONSENSU ET AUCTORITATE GRATIOSI
MEDICORUM ORDINIS
IN
ALMA LITERARUM UNIVERSITATE
FRIDERICA GUILELMA
UT SUMMI
IN MEDICINA ET CHIRURGIA HONORES
RITE SIBI CONCEDANTUR
DIE XXX. M. JANUARII A. MDCCCXLIV.
H. L. Q. S.
PUBLICE DEFENDET
AUCTOR

FRANCISCUS CAROLUS OTTO ELLENDORF
GUESTPHALUS.

OPPONENTIBUS:

F. STRAETER, MED. ET CHIRURG. DR.
A. NUEBEL, MED. ET CHIR. DD.
C. A PELSER-BERENSBERG, MED. ET CHIR. DD.

BEROLINI,
TYPIS REIMERIANIS.

MANIBUS

FRATRIS OPTIMI, DILECTISSIMI

JOANNIS OTTONIS ELLENDORF,

PHILOSOPHIAE ET JURIS UTRIUSQUE DOCTORIS.

NEC NON

AMICIS

CARISSIMIS OMNIBUS, OPTIME

DE ME MERITIS

HASCE

STUDIORUM PRIMITAS

PIO GRATOQUE ANIMO

D. D. D.

AUCTOR.

DE GASTRITIDE CHRONICA.

DEFINITIO.

Gastritis, ventriculi inflammatio, ex voce graeca γαστήϱ, ventriculus, et terminatione ιτις, quae quidem statum inflammatorium significat, composita est. Gastritis, quod situm attinet inflammationis, varia esse potest et quidem aut tunica serosa, aut tunica muscularis et tunica sic dicta propria, aut tunica mucosa imprimis ex inflammatione laborat. Qua membrana ventriculi mucosa corripitur, ea plurimum occurrit inflammatio. Quae quidem acutum multo rarius quam chronicum exhibet decursum.

HISTORIA ET LITTERATURA.

Scriptores antiquiores quamquam affectiones morbosas ventriculi commemorant, tamen non ac-

curate, quod ad diagnosin et pathologiam spectat, de iis disseruerunt. Sic recentiores quoque usque ad initium hujus saeculi multa quidem de acuta gastritide enarrant, gastritis vero, quae propria vocatur chronica, plane apud eos desideratur. Tum demum, quum anatomiam pathologicam subtilius perscrutari inceperunt, factum est, ut morbus noster accuratius uberiusque distingueretur. Ex scriptoribus autem, qui de gastritide chronica varia in lucem ediderunt, praestantiores brevibus commemorare sufficiat.

1) G. van Swieten, commentarii in Boerhave aphorismos de cognoscendis morbis. Vol. III. pag. 144.

2) Fr. Hoffmann, dissert. de ventriculi inflammat. Halae 1706. Id. in opere suo: systema medicinae rational. Basil. 1783. Tom. V. P. I. pag. 371.

3) Rosenstein de inflammat. ventriculi. Upsal. 1741.

4) Johnston, diss. de gastritide. Edinburg. 1790.

5) Pet. Frank de curandis hominum morbis epitome. Venetiis 1794. Vol. II.

6) Henning, Kennzeichen und Heilungsart der Entzündung des Magens nnd der Gedärme. Kopenhagen und Leipzig 1795.

7) Marcus, specielle Therapie. T. II. pag. 99.

8) Valentin ab Hildenbrand, institutiones practicae medicae. Vindob. 1817. Tom. IV. pag. 292.

9) Curt. Sprengel, institutiones medicae. Mediolani 1817. Vol. VI.

10) Pemberton, Praktische Abhandl. über verschiedene Krankheiten des Unterleibs. A. d. Engl. von G. von dem Busch. Bremen 1817.

11) James Anesly, über Entzündung und organische Verletzung des Magens. Auserlesene Abhandlungen für practische Aerzte. T. 35. pag. 541.

12) Krukenberg, Jahrbücher der ambulatorischen Klinik zu Halle. Halle 1820. T. 2. pag. 251—324.

13) Pohl, collectanea quaedam de gastritidis morborumque, qui eam sequuntur, pathologia. Diss. inaugural. Lips. 1822.

14) Broussais, histoires de phlegmasies ou inflammations chroniques etc. Paris 1826.

Idem, Vorlesungen über die gast. Entzündungen. A. d. Franz. von Flek. Rudolstadt 1829.

15) Larroque, remarques et observations sur la gastrite chronique in d. nouvelle bibliotheque med. Février 1828.

16) Berends, Vorlesungen über praktische Arzneiwissenschaft, herausgeg. von Dr. Sundelin. Berlin 1828.

17) Billard, die Schleimhaut des Magens uud Darmkanals im gesunden sowohl als krankhaften Zustande. A. d. Franz. von Urban. Leipzig 1828.

18) Réné Prus, neue Untersuchungen über die Na-

tur und Behandlung des Magenkrebses. A. d. Franz. mit Zusätzen von Balling. Würzburg 1829.

19) Hoffmann, collectanea ad cognitionem morborum ventriculi organicorum. Diss. inaug. Lipsiae 1829.

20) J. Abercrombie, pathologische und prakt. Untersuchungen über die Krankheiten des Magens etc. A. d. Engl. v. d. Busch. Bremen 1830.

21) Lesser, die Entzündung und Verschwärung der Schleimhaut des Verdauungskanals. Berl. 1830. p. 166.

22) Eisenmann, die Krankheitsfamilie Pyra, Schleimhautsexantheme. Erlangen 1834.

23) Pemberton, die Krankheiten der Unterleibsorgane. 4te Aufl. 1836.

24) Stokes, über die Heilung der innern Krankheiten von dem Standpunkte d. neuesten Erfahrungen am Krankenbette. A. d. Engl. von Behrend. Leipzig 1835. pag. 14—36.

25) Encyclopädisches Wörterbuch der med. Wissenschaft. Herausgegeben v. d. Professoren der medicin. Facultät zu Berlin. Berlin 1835. T. 13.

26) Berndt, Lehre von d. Entzündungen. Greifswald 1838. T. II. Sect. 2.

27) L. Schoenlein, allgemeine und specielle Pathologie. St. Gallen 1841.

28) K. H. Baumgaertner, Handbuch der speciellen Krankheits- und Heilungslehre etc. Stuttgart 1842.

DE MORBI SYMPTOMATIBUS.

Symptomata morbi incipientis levia atque occulta sunt; quum tunica mucosa, quae praecipue gastritide chronica vexatur, tam exiguam reactionis vim prae se ferat, ut minores ejus affectiones ac perturbationes minus pateant. Postquam vero morbus et extensitate et intensitate auctus est ac mutatio texturae organicae accessit, signa prodeunt et localia et universalia, quae essentialia ac peculiaria dici mereantur.

Quae quidem symptomata nostro morbo peculiaria reperiuntur, haecce sunt.

Gravissimum ac constantissimum signum dolor, modo mitis, modo acerbus, qui nunc longius, nunc brevius perdurat. Quo longius gastritis processit, quo magis ventriculi textura degenerata, eo constantior atque atrocior dolor esse solet. Dolores vero tum augentur, tum tantopere diminuuntur, ut aegroti saepe diutius a doloribus vacare videantur. Plerumque tamen fit, ut dolores semper externa digitorum pressione, ciborum coctione excitentur, nec non cibis crudis, acribus, salsis potuque irritante, animi perturbationibus, imprimis deprimentibus, nec minus refrigeratione praegressa atque oppressis secretionibus solitis,

praecipue mensium et haemorrhoidum fluxu. Quando vero exacerbatione crescunt, ad dorsum et humeros, praecipue autem ad anteriorem pectoris partem et cardiam progredi solent, ut suffocationis et spasticae oesophagi contractionis sensum efficiant [1]). In tali insultu saepius fieri solet, ut in regione epigastrica pulsatio quaedam percipiatur In statu jejuno dolores sunt graviores, cibis vero sumptis sensatio premens solum exoritur, qnae tamen peracta digestione evanescit [2]).

Si dolorum indolem respicis, maxima eorum varietas tibi obveniet, quae ex individualitate aegroti, e morbi sede et progressione, ex exacerbatione ac remissione proficisci videtur. Alii dolores describunt obtusos, alii prementes, alii ardentes, pungentes, lancinantes. Sunt qui repente molestum frigoris sensnm in ventriculi regione quaerantur; aliis calor nimius est [3]).

Aliud symptoma, quod gastritidem chronicam semper comitatur, in laesa ventriculi functione cernitur. Appetitus ciborum imminutus aut nul-

---

1) Berndt l. c. pag. 764.

2) J. N. Petzold, Verhärtung und Verengerung des untern Magenmundes.

3) Jaenke, diss. de gastritide chronica. Berlin 1830.

lus, sitis adaucta, lingua plerumque albo muco vel subflavo tegmento obtecta, aut rubra. Occurrunt quoque casus, in quibus radix linguae fusca, apex vero ruber ac siccus apparet [1]). Rarius tantum lingua sicca atque aspera. Gustus depravatus vel acidus vel amarus; nonnunquam nausea accedit et mox pyrosis ventriculi, ructus, vomitus. Qui quidem sub initio morbi rarius tantum, inter vehementes doloris exacerbationes, postea vero, praecipue quum desorganisationes exortae sunt, saepius occurrit. Aegri semel vel saepius per diem sine ulla occasione vomunt, vel blandissimo cibo potuque assumpto. Quod ad brevius aut longius temporis spatium attinet, quo cibi sumpti vomitu redduntur, morbi sedem respiciamus necesse est. Etenim si affectio morbosa circa pylorum aut in hoc ipso sedet, plerumque nonnullis post coenam horis vomitus excitatur; sin vero cardia praesertim affecta est, cibi capti priusquam in ipsum ventriculum pervenerunt, vomitu rejiciuntur [2]).

Materiae quae ejiciuntur valde inter se differunt. Sunt, qui vomitu edant mucum tenacem,

---

1) Lesser, l. c.

2) Chardel in C. W. Hufelands Journal T. I. pag. 154.

subfuscum; sunt, qui materiam chocolateam et sanguineo-nigram evomant. Saepius nonnullos cibos ventriculus plane fastidit, nam interdum tantum solidi, interdum tantum liquidi cibi evomuntur [1]). Sub initio morbi, ut experientia nos edocuit, cibi plerumque aquae acidae vel amarae copia commixti ejiciuntur; aut materies nihil est nisi larga aquosi turbidi colluvies. Morbo autem progresso et longius provecta ventriculi destructione, foetida et interdum putrida evomuntur, quae colorem ostendunt fuscum, vel bruneum vel nigrum [2]). Saepe prasina cernuntur, pus recens redolent et dulciusculum, insulsum movent saporem.

Occurrunt praeterea casus, in quibus nullus vomitus observatus est, quod vulgo accidit, si omnes ventriculi membranae corii instar induratae sunt, si tanta ventriculi extensio, ut omni contractionis vi careat, si denique ventriculus degeneratus lymphae plasticae exsudatione vicinis partibus concrevit. Sic vomitus quidem non appa-

---

1) Berndt l. c. Krappe, dissert. de gastritide chronica. Berlin 1836.

2) Petzold l. c. pag. 11. Hufelands Journal. Januar 1815. St. 6. pag. 47.

ret, sed malum in pyloro sedet, neque vero illum reddit angustiorem, vel si in ipso cardiae orificio sedem obtinet, idque ita constringit, ut cibi ac potus in ventriculum aegrius quidem perveniant, minime vero per ingentem cardiae contracturam ad oesophagum redire possint [1]).

Tertium symptoma, a permultis scriptoribus commemoratum, est major minorve tumor, qui manu perscrutante, degeneratione membranarum ventriculi jam exorta, in praecordiorum regione [2]), imo per regionem umbilicalem percipitur. Tumor saepe fixum tenere locum, saepe pressioni fortiori cedere digitisque huc illuc moveri posse dicitur. Alii, ut Krukenberg [3]), hunc tumorem nunquam sese invenisse contendunt.

Quibus signis missis alia symptomata consensualia sunt notanda. Alvus pertinaciter obstructa, ut post tertium, imo sextum demum diem sedem habeant aegroti. Excrementa plerumque dura, fusca, nigra, quasi combusta apparent; interdum secedunt albidae faeces, mucosae, argillaceae, caprinis stercoribus haud dissimiles; subinde

---

1) Herbes, diss. de gastritide. Berlin 1831.

2) C. Sprengel l. c. Vol. III. pag. 314.

3) l. c. T. 2. pag. 263.

excrementa inveniuntur qnasi abscissa, ac tubulosa, etiam recessoria feruntur [1]). Urinam deprehendimus flammeam, jumentosam, saepe serosam, sedimento albido, mucoso conspicuam, cutem siccam, rigidam, turgorem vitalem minutum. Praeterea systematis uropoëtici, totius chylificationis, praecipue respirationis morbi comites apparent, et aegroti cachecticam prae se ferunt speciem. Facies pallida, lurida, frons rugosa, pallidum lineamentum circa os [2]). Artuum totiusque corporis gravitas ac languor in dies augetur. Languet quoque animus. Aegroti sunt tristes, morosi, vitam pertaesi, hypochondriaci. Laborant plerumque doloribus capitis in regione frontali, vertigine, sensuum obnebulatione, photopsia, lipothymia, somno fruuntur aut nimio aut nullo.

Signum reactionis totius organismi, febris non semper adest, si paulatim gastritis oritur. Si vero sub forma subacuta intrat, febris quoque comparet, pulsus sunt parvi, suppressi, frequentes, interdum rariores, intermittentes, ob affectionem nervi sympathici.

---

1) Krukenberg l. c. T. 2. pag. 257.
2) Berndt l. c.

DE MORBI DECURSU ET EXITU.

Gastritis chronica decursu lento insignis est, nam per plures menses, adeo annos perdurare potest. Plerumque vero in sexu virili prius ad exitum pervenit quam in sequiori, propterea quod mulieres constitutione lymphatica plerumque praeditae sunt, ac menses derivationem quandam exercent, et quia viri partim sanitati conservandae ac therapiae praescriptis minus satisfacere solent, partim pluribus injuriis obnoxci sunt.

Sunt qui decursum gastritidis in tria stadia dividant: stadium inflammatorium, stadium indurationis incipientis, stadium indurationis praevalentis [1]). Haec autem divisio, etiamsi ad prognosin curamque statuendam multum valeat, tamen plane rejicienda nobis videtur, quum induratio non inflammatio, sed potius morbus tantum secundarius inflammationis sit.

Gastritis chronica aut sanitate aut morbis secundariis et morte finitur.

Ventriculus vero sola inflammationis resolutione in integrum restituitur, quae vix aliter nisi per lysin adducitur [2]). Morbos secundarios re-

---

[1]) Schüller, diss. de gastrit. chronica. Gryphiae 1838.

[2]) Schönlein l. c.

perimus partim indurationem atque incrassationem tunicae mucosae, partim extenuationem, partim emollitionem, quae tanta esse potest, ut pressu mitiore jam tunicae dirumpantur (Andral, Cruveilhier, Billard), partim denique ulcerationem cum perforatione [1]). Mors variis e causis proficiscitur. Aut scirrhus obitum adducit, quippe febrem hecticam vel phthisin abdominalem exitans, aut haematemesi vita finitur, cujus generis plura apud Abercrombie inveniuntur exempla. Rarior mortis causa est perforatio ac diruptio ex ulceratione et emollitione. Nonnullorum vitae tabes sicca finem imponit [2]). Alii ascite perimuntur et hydrothorace. Sunt quoque qui sub atroci gastritidis insultu inter vehementissima tormina animam exspirent, aut enteritide ac peritonitide accedente intereant.

DIAGNOSIS.

Quum gastritidis chronicae ineuntis, nisi ex inflammatione aucta profecta est, fere nullum observetur signum, quod ad alios quoque morbos

---

[1]) Bressler, die Krankheiten des Magens und Darmkanals. Berlin 1843.

[2]) Berends l. c. T. 3. pag. 296. Krukenberg l. c. T. II. pag. 263.

referri possit, morbi nostri initium ejusque gradum minorem cum aliis morbis confundi posse, facile patet. Quare aptum videtur, illos status morbosos haud dissimiles accuratius distinguere. In quorum nnmero imprimis dyspepsia habenda est. Utrumque morbum si recte distinguere velis, duas potissimum res respicere debes, quae quidem sunt tum decursus utriusque morbi aut tardior aut celerior, tum sequelae, quae remedia adhibita excipiunt. Gastritis enim chronica lente incedere ac commorari atque remediis, quae dyspepsiam tollunt, augeri solet. Majores vero gradus cum morbis hisce confundi possunt, sed difficilius.

1) Febres gastricae saepe sensibilitatem regionis epigastricae augent ejusque dolorem excitant. Sed ex causis, ratione formationis, symptomatibus talem statum facile discernes.

2) Cardialgia est neuralgia, intermissione et paroxysmis alternat; febris plerumque nulla, pulsus parvi et contracti, urina spastica; dolores spastici compressione fortiore evanescunt et secundum Berends [1]) scorbiculum cordis non transgrediuntur. Functiones organorum digestionis minus laesas invenimus quam in gastride. Remedia antispastica aegrotis opitulantur.

---

[1]) l. c. T. 3. pag. 290.

3) Rheumatismus musculorum abdominis dolorem in regione epigastrica ac praecordiis quidem efficit, sed magis exteriorem. Praeterea functiones digestionis plane non alienatae.

4) Peritonitis chronica. Totus venter, est tensus, inflatus, adeo dolorosus, ut aegri vix levissimam pressionem ferant. Vomitus est minus constans quam in gastritide ac morbus multo citius decurrit.

5) Mesenteritis chronica. Morbus difficillimus cognitu, in quo symptomatum magnam similitudinem et quidem digestionem semper laesam, dolores umbilicum occupantes, fortiori quovis motu, externa pressione cressentes, decursum non minus tardum invenimus. Accedit quod mesenteritis, teneriori aetati peculiaris, infantes scrophulosa dispositione et cachectica praeditos afficit.

6) Pancreatitis chronica. Plurima et fere omnia symptomata gastritidem chronicam imitantur. Signa vero pancreatitidi propria sunt dolores pone ventriculum, quasi e spina dorsi originem ducentes; salivatio vomitusque salivales, aquosi et viscosi cum diarrhoea salivali alternantes [1])

7) Omentitis chronica. Quamquam haud dis-

---

[1]) Harlefs, die Krankheiten des Pancreas. Nürnberg 1812. Hufeland's Journal. J. 54. St. 4. 1822. p. 3—15

similis, tamen a morbo nostro facile discernitur. Certa diagnosis illaesa tantum functione omnium ceterorum abdominis organorum fieri potest.

Alias adhuc formas proferre, longum est, nec necessarium, cum cuique symptomata accurate perlustranti morbi hujus ab aliis differentia eluceat necesse sit.

AETIOLOGIA.

Inter momenta disponentia universalia, quae ad morbum nostrum conformandum plurimum valent, primum clima est accusandum. Gastritis scilicet chronica in regionibus septentrionalibus imprimis nobis occurrit et maxime in oris maritimis. Deinceps tempestatis ratio est habenda, quod tempus vernale et autumnale constitutione rheumatica maxime excellere videntur, quae homines ad gastritidem subacutam propensos reddit. Adeo endemius occurrit morbus, praecipue his in terris, quae humidis ac paludosis abundant regionibus, e. g. in Hollandia, Frisia. Quod momenta attinet disponentia individualia, homines praecipue ad gastritiden inclinantes, qui constitutione robusta ac musculari, fibra sicca et colore minus tenero atque albo [1]), neque minus qui debiles sunt, qui

---

[1]) Broussais l. c.

cachexiis laborant ac rheumatismo facile afficiuntur. Licet quavis aetate, cum teneriore tum provectiore morbum oriri sciamus, tamen homines natu majores, praesertim mulieres, circa annum quadragesimum usque ad sexagesimum gastritide corripi compertum habemus. Homines atrabilario habitu praediti, et plethora abdominali, haemorrhoidibus et catameniis anomalis laborantes, haud raro morbo isto subiguntur, neque minus, apud quos arthritis imperfecta atque anomala in conspectum venit. Praeterea eos, qui gastritide jam semel laboraverunt, haud raro, exiguis causis allatis, propensos esse ad recidiva, non praetereundum esse mihi videtur. Deinceps nimius potuum spirituosorum, fermentantium, relaxantium usus, tum crudorum abusus cibornm sunt accusandi. Denique adnotandum est, continuam ventriculi compressionem, quae quibusdam opificibus communis est, e. g. sutoribus, sartoribus, textoribus, gastritidi formandae maxime favere.

Causarum occasionalium numerus tantus est, ut non nisi praecipuas hòc loco referre nobis liceat. Interdum gastritis chronica ex acuta proficiscitur non plane resoluta. Huc etiam referendae sunt viscerum vicinorum inflammationes, status gastricus congestivus; porro febres constitutione

aestiva provocatae, saepissime morbo nostro ansam praebent [1]). Frequentissima causa refrigeratio, sive totius corporis, sive singularum partium, praecipue pedum transpirationem supprimit, vel in ipsum ventriculum agit. Quo accedunt cibi irritantes et calefacientes, difficiles digesta, praesertim rapide devorati, prae omnibus vero abusus spirituosorum vel nimio calore vel materia pyrica nocentium; remedia acida, et mineralia et vegetabilia, tum acria, imprimis emetica et purgantia drastica; nec minus venena acria. Animi affectus deprimentes, praecipue ira ac moeror diutinus, non levis sunt momenti. Dein catameniorum et haemorrhoidum suppressio huc est referenda. Etiam metastases arthriticae ac rheumaticae a nonnullis auctoribus inter causas occasionales habentur. Satis denique est notum, gastritidem chronicam saepe exanthematum repressionem ulcerumque exsiccationem sequi. Stollio auctore nonnulla exanthemata epithelium oris, oesophagi, adeo ventriculi infestare solent, id quod per vomitum, diarrhoeas doloresque cardialgicos manifestatur. Secundum Broussais et Bayle [2]) saepe connexus quidam in-

---

1) Krukenberg l. c. T. 2. — Sprengel l. c. Vol. VI. p. 314. Broussais, Examen des doctrines medicales etc. Vol. III, Paris 1821. — Berends l. c. T. 3. pag. 326.

2) Bressler l. c.

ter gastritidem chronicam et nonnullas morborum psychicorum formas, praecipue melancholiam animadverti potest.

PROGNOSIS.

Ventriculus quum focus digestionis sit, a cujus activitate normali totius corporis salus proficiscitur, prognosis in universum bona esse vix potest. Malum sola inflammationis resolutione tollitur. Ceteri exitus plerumque mortem ad ducunt.

In prognosi vero speciali statuenda res aliter se habet. Eterim quamdiu mera inflammatio praevalet, praedictio haud mala mihi videtur, quod ars medica ad istam mitigandam multum valet, ita ut remediis aptis tempestive adhibitis cedere soleat. At quo diutius morbus persistit, quo majora cepit incrementa, quo magis ventriculus jam destructus est, eo pejor prognosis. Ventriculus degeneratus in integrum nunquam restituitur. Ubi morbus sedem fixit in cardia, praesagium multo pejus, quam si alias regiones ventriculi praesertim pylorum occupavit. Sed etiam ex causa gastritidis pendet augurium. Nam si cum dyscrasia aliqua, sicuti scrophulosa, rheumatica, arthritica vel cum haemorrhoidum et menstruationis suppressione nexum alit, gastritis pertinax est. Tum qui aegroti res

obnoxias, quas supra descripsimus vitant, praecipue diaeta apta et moderata utuntur, meliore prognosi laetantur. Inflcmmatione non resoluta, si morbi secundarii coërceri non possunt, aegroti marasmo, tabe, hydrope, enteritide, peritonitide, haematemesi, carcinomate pereunt.

THERAPIA.

Primum medelae objectum causas removendas complectitur. Metastases igitur rheumaticas, arthriticas, haemorrhoidum mensiumque suppressionem, sudores pedum repercussos, ulcera intempestive sanata ita respiciamus necesse est, ut aut secretiones consuetas restaurèmus aut alias in earum locum substituamus. Omnino oportet nos ventriculi irritationem, quantum fieri potest mitigare; igitur primum diaeta recte ac moderate institui debet. Alimenta sint blanda, velut lac aut jusculum carnis, sed parvis dosibus saepius repetendis. Alii, ut Wolff, aquam Selteranam cum lacte commendant; alii, ut Delpech, aequales partes aquae et lactis; alii, ut Most, magnam laudant mellis copiam [1]. Contra omnes res spirituosas acres atque

---

[1]) Krappe de gastritide chronica.

aromaticas, calefacientes evitare oportet. Ceteroquin opus est, ut aegroti animi pathemata deprimentia et omne refrigerium vitent.

Jam vero ad indicationem morbi pervenimus. Inflammatio quum sit chronica, vix unquam venaesectio instituenda erit. Tanto major est utilitas hirudinum ad epigastrium aut ad anum et genitalia virilia positarum saepiusque repetitarum. Similem successum cucurbitularum applicatio praebet. His sunt conjungenda remedia per antagonismum derivantia, balnea tepida, pediluvia, moxae, fonticuli, vesicantia, setacea, sinapismi, inunctiones irritantes, potissimum e tartaro stibiato compositae. Stokes unciam unam unguenti tartari stibiati cum drachma ungt. merc. conjungit [1]).

Inter remedia interna praecipue numeranda sunt haecce. Primum irritationem ventriculi mitigantia ac leniter refrigerantia, quare saturationem cali carbonici, pulverem aërophorum bono dabis cum successu. Salia media, ut kali tartaricum, natrum sulphuricum, magnesia sulphurica, ad obstructionem alvi tollendam minus apta nobis videntur, sed clysmata aperientia magnum praebent commodum. Praestantissimam ulitilatem habere

[1]) Bressler l. c.

videtur curationis methodus, qua Berndt uti solet. Aegrotus enim lacte tantum nutritur, id autem non nisi parvis dosibus, saepius per diem porrigitur; simul etiam magnesia usta ad aciditatem absorbendam datur, ita ut aegroti ter per diem cochlear parvum sumant. Quae tamen curandi ratio ut bonum ac sufficientem praebeat effectum, per longum tempus adhibenda est [1]).

Ubi gastritis chronica saepius recidiva fuit, neglectaque ventriculi membranas plus minusve degeneravit et induravit: antiphlogistica remediis stomachi irritationem mitigantibus, partes induratas resolventibus simulque derivantibus adjuvari oportet. Huc pertinent mercurialia, praecipue calomelas, antimonialia, flores zinci, magisterium bismuthi cum ext. hyoscyami, cicutae, belladonnae, opio.

Berndt in hoc stadio formulam laudat, quam Haler praescripsit:

℞. Saponis medicati drachm. ij
Calomelanos drachm. β
Opii puri scrupl. β.
M. f. pilulae pond. gr. ij
S. Mane et vesperi tres pilulae sumantur.

---

[1]) l. c.

Formula, qua Krukenberg uti solet, haec est:

℞. Magist. bismuthi gr. ij
Ammon. carb. gr. j
Opii puri gr. ¼
Elaeosacch. cajeput. gr. xij.
M. f. pulv. Disp. tal. dos. No. XII.
D. in vitro albo bene clauso.
S. Ternis horis hauriatur pulvis.

Haec vero formula magis ad cardialgiam quam ad gestritidem chronicam pertinere mihi videtur.

Wolff laudat hydrargyrum zooticum [1]), quod hac formula praescripsit:

℞. Hydrargyr. zootici gr. β
Pulv. gumm. mimos. gr. iij
Sacch. albi gr. vj.
M. f. pulv. Disp. tal. dos. No. IV.
D. ad chartam ceratam.
S. In dies usurpandae.

Ceterum Johnson argentum nitricum, Stokes et Bardsley morphium aceticum, Abercrombie aquam calcariam et solutionem Fowleri in stadio morbi provectiore commendant. Quae praecipue, ubi gastritis ex febribus intermittentibus, arthritide, rheumatismo neglecto, ex acrimonia psorica

---

[1]) Krappe l. c.

atque herpetica orta erat, cum fructu guttis tribus quatuorve bis per diem porrecta est.

Postquam nobis contigit, ut inflammationem amoveremus, reconvalescentiam ad perfectam sanationem reducere restat. Hoc tempore maximam opem ferunt succi recens expressi, ext. graminis, taraxaci, fumariae, saponariae, serum lactis dulce, aqua selteräna commixtum, aqua calcaria, remedia leviter adstringentia et amara.

Quamquam gastritide neglecta nataque ventriculi degeneratione, quin sortem aegrotorum miseram sublevemus et certe vitam prorogemus, dubitare non licet; tamen omnia fere remedia in tali casu spem nostram plane eludant. Sed singulos morbi nostri exitus statusque secundarios ac curationem uberius describere et longum est et a proposito nostro abhorret.

VITA.

Ego *Franciscus Carolus Otto Ellendorf* natus sum Widenbrugi, Guestphaliae oppido, a. h. s. X. die XVII. m. Martii patre *Christophoro*, matre *Elisabetha* e gente *Bartels*, quos Deo favente adhuc vivos pio gratoque animo veneror. Fidei catholicae addictus sum. Primis literarum elementis in progymnasio, quod tunc Widenbrugi florebat, imbutus, parentium votis obediens, mercatoris muneri incubui.

Annis quinque interjectis, exercitum a Friderico Guilelmo III., Borusorum Rege, ad Belgas observandos trans Rhenum missum secutus, per annos sex militum turmae tormentariae dux praeeram. Anno tricesimo octavo, armis relictis, amore studii medicinae ardens flagransque, primum per menses sex scholis, quae Monasterii de chirurgia et anatomia habentur, assiduus fui, disesrentesque audivi Cl. *Tourtual* de syndesmologia et osteologia, Cl. *Riefenstahl* de splanchnologia; Cl. *Roling* de physice et astrologia; Cl. *Becks* de botanice; Cl. *Schmedding* de chemia. Tum Berolinnm me contuli ibique in institutum chirurgicum universitatis Fridericae Guilelmae Berolinensis receptus sum.

Per annum unum praelectionibus interfui: Ill. *Mueller* de anatomia generali et speciali de anatomia organorum sensuum; Ill. *Hecker* de medicinae encyclopaedia; Ill. *Weiss* de mineralogia.

Maturitatis testimonio munitus, verno tempore anni h. s. quadragesimi almam Gryphiae musarum sedem petii,

ubi ab Ill. *Finelius,* t. t. Rectore Magnifico, civibus academicis adscriptus, hisce scholis interfui: Ill. *Hünefeld* de chemia; Ill. *Tillberg* de physica; Ill. *Hornschuch* de botanice et zoologia; Ill. *Erichson* de logice; Ill. *Schulze* de physiologia et de arte cadavera dissecandi, Ill. *Seifert* de pathologia generali, de materia medica, de semiotica, de arte fascias chirurgicas alligandi, de fracturis luxationibusque; Ill. *Berndt* de pathologia et therapia speciali; Cl. *Kneip* de chirurgia generali et speciali, qui et dux mihi fuit in clinico chirurgico et ophthalmiatrico.

Anni spatio intermisso, almam musarum sedem Berolinensem repetii, ubi a Rectore Magnifico Ill. *Dieterici* inter cives academicos relatus nomenque apud Decanum facultatis medicae Spectatissimum Ill. *Juengken* professus sum. In clinico medico dux mihi fuit Cl. *Wolff* et Cl. *Romberg*, in clinico chirurgico et ophthalmiatrico Ill. *Juengken*. De morborum cordis pulmonumque diagnostice Cl. *Romberg*, de medicina forensi Ill. *Wagner,* de morbis auditus Cl. *Dann* sicut de arte obstetrica Exp. *Schoeller* disserentem audivi.

Quibus viris omnibus maxime de me meritis, ea qua par est pietate gratias ago quam maximas.

Jam vero tentaminibus, tam philosophico quam medico, et examine rigoroso rite peractis, spero fore, ut dissertatione thesibusque publice defensis, summi medicinae et chirurgiae honores in me conferantur.

THESES.

I.

Singula graviditatis signa certa nulla sunt.

II.

Mortis certum signum nullum nisi putredo.

III.

Phlebotomia semper est praeferenda arteriotomiae.

IV.

Icterus non est morbus, sed morbi symptoma.

V.

Vermes intestinales spontanea procreantur generatione.